

Ideologický a psychologický boj v soudobé válce — — místo a úkoly speciální propagandy v ČSLA

Ve zprávě ÚV KSČ na 14. sjezdu KSČ její generální tajemník s. G. Husák znovu zdůraznil, že „oblast ideologie a ideologické práce jsou nedílnou součástí našeho třídního zápasu o upevnění a rozvoj socialistické společnosti“.¹⁾ Tato teze má platnost jak pro společenský vývoj uvnitř našeho státu, tak i v mezinárodním měřítku.

V důsledku historického vývoje ve světě, ovlivňovaného v posledním období nepřetržitým růstem ekonomické a vojenské síly světového socialistického společenství a upevňováním jeho politické autority na mezinárodním fóru, těžiště boje mezi oběma třídami protikladnými společenskými systémy — socialismem a imperialismem — stále více se přenáší do střetávání jejich ideologií. Boj o myšlení lidí je vzhledem ke své třídní podstatě nesmiřitelný a stává se stále urputnějším. Probíhá nepřetržitě a nabývá nejrůznějších forem. Prostupuje všemi oblastmi společenského života a nevyhýbá se ani sféře ozbrojeného zápasu.

Jeho průběh má již v míru velmi výrazné vojenskopolitické aspekty, které se plně realizují v případech vzniku válečného konfliktu. Jejich působení se pak v takovémto případě znásobuje úměrně tomu, jak se v soudobé válce zvyšuje význam morálního činitele.

Význam morálního faktoru je obecně podmíněn rozhodující úlohou lidových mas v dějinách. Válka je v současných pod-

mínkách takovým druhem lidské činnosti, na níž se podílejí milióny lidí; její průběh vyžaduje velké úsilí a tvůrčí činnost širokých lidových mas. Proto mají jejich duchovní síly pro průběh a výsledek války takovou důležitost. Zkoumáme-li obsah morálního faktoru z tohoto hlediska vidíme, že jej vytváří souhrn duchovních kvalit lidových mas, stupeň jejich chápání cílů a úkolů, jejich schopnost dát v boji za jejich dosažení všechny své síly. Za těchto okolností pak v sobě morální faktor zahrnuje jak ideologickou, tak i psychologickou stránku. „Ve vztahu k válce vyjadřuje morální faktor stav ducha bojujících mas, jejich odhodlání zápasit, překonávat rozličné těžkosti a nejkřutější zkoušky pro dosažení vítězství. Je výrazem vnitřních potřeb, pohnutek a norem jednání, určujících činnost lidí, stupeň vypětí jejich duševních sil v boji s nepřítelem. Morální faktor tvoří nejaktivnější stránku duchovních sil společnosti, je morální potenciál v činnosti.“²⁾

Žádná strategická, operační ani taktická úvaha nemůže proto tento faktor ignorovat. Zhodnocení morálního politických kvalit nepřítele se stává důležitým předpokladem každého rozhodnutí. Z těchto důvodů jsou velitelé, politické orgány a štáby povinni neustále upevňovat morálně politický stav vlastních vojsk. Současně musí činit opatření k oslabení duchovních sil (morálně politického stavu) ozbrojených sil i obyvatel nepřítele. Příprava na tuto činnost se stává přirozenou

¹⁾ XIV. sjezd Komunistické strany Československa, Svoboda 1971, str. 72

²⁾ S. K. Iljin, „Morální faktor v soudobé válce“, Naše vojsko, 1971, str. 10

součástí bojové pohotovosti a připravenosti vojsk a za války jedním z nezbytných prvků jejího vedení; je věcí všech příslušných velitelů, štábů a politických orgánů ČSLA. Jejimi realizátory jsou **pracoviště speciální propagandy**, které pracují v rámci politických orgánů.

Velení ČSLA a hlavní politická správa ČSLA věnují této problematice trvalou pozornost a činí potřebné kroky k zabezpečení bojové pohotovosti ČSLA i v tomto směru. Mimo jiné svědčí o tom úkoly, které stanoví základní výcvikové dokumenty pro rok 1972. Rozkaz ministra národní obrany v části o operační a bojové přípravě ukládá: „Prohlubovat konkrétní znalosti o morálním a politickém potenciálu nepřítele. Rozhodujícím způsobem zvýšit připravenost speciální propagandy pro vedení ideologického boje s nepřítelem v době míru i za války. Akce speciální propagandy učinit nedílnou součástí

operačního plánování a mechanismu práce štábu.“ „Směrnice pro operační přípravu ve výcvikovém roce 1972“ pak mj. nařizuje: „Zajistit, aby velitelé, štáby a političtí pracovníci dokázali plánovat, řídit a organizovat činnost orgánů speciální propagandy; při všech cvičeních je náročněji připravovat, zejména na stupni frontu a armády. Zlepšit podmínky pro provádění průzkumu morálně politických kvalit nepřítele. Zvýšit odbornou přípravu kádrových a záložních pracovníků speciální propagandy.“

Souběžně s vytyčenými úkoly jsou přijímána i potřebná organizační opatření, nutná k zabezpečení jejich realizace. Důležitým předpokladem jejich uskutečnění je požadavek, aby příslušní velitelé, politické orgány a štáby dobře znali poslání a úkoly speciální propagandy v ČSLA, i své místo při organizaci jejího rozvíjení v okruhu své kompetence.

— ☆ —

Závěr o prospěšnosti a potřebě rozvrácené morálky protivníka působením na jeho myšlení a psychiku a o nemalém vlivu této činnosti na výsledek celého válečného střetnutí či jednotlivé operace není nic nového. S takovou činností, často spojenou s maskováním, klamáním či lstí se setkáváme již v nejstarších dobách. Klasický je příklad z válek ve starém Řecku. Při očekávaném vpádu nepřítele z moře byly na pobřežních skalách a na obrubních studních ve vnitrozemí napsány nápisy, adresované přicházejícím nepřátelským vojskům: „Mužové jonští, jednáte špatně, když bojujete proti svým otcům a pomáháte zotročit Řecko. Pokuste se přejít do našeho tábora. Jestliže to nepůjde, vyhněte se boji. Budete-li přesto zatíženi do boje, vyvíjte co nejmenší úsilí a uvědomte si, že jsme vaši otcové!“

Takových příkladů záměrného působení na rozum a na city nepřátelských vojsk s cílem rozložit jejich morálku a narušit jejich vůli bojovat bych mohl uvést celou řadu jak ze středověkých bojišť, tak i z válek posledních staletí.

Do masových rozměrů se však tato činnost rozrostla až ve dvacáté století. V první světové válce to byla zejména na západních frontách tzv. „politická propaganda“ proti nepříteli. I když byla převážně zaměřena na city vojáků, projevil se zvláště v propagandě proti Rakousku-Uhersku zřetelné pokusy využívat národnostního útlaku neněmeckých národů, porobených touto monarchií.

Výrazně ideologický charakter této činnosti se projevil v plném rozsahu v oka-

mžiku, když v masovém ozbrojeném střetnutí dochází k boji dvou protikladných společenských tříd — kapitalistických vykořisťovatelů a vykořisťovaného proletariátu. Tak tomu bylo po vítězství Velké říjnové socialistické revoluce, v boji sovětské moci proti vnitřní reakci a proti intervenci mezinárodního imperialismu.

Otázkám ideologického a psychologického zpracování nepřítele věnoval velkou pozornost V. I. Lenin, který položil vědecké základy dalšímu rozvoji této specifické ideologické činnosti.

V. I. Lenin vědecky zdůvodnil úlohu ozbrojeného boje jako základního prostředku vedení války. Zároveň vždy zdůrazňoval velký význam využití politických, ekonomických, diplomatických, ideologických a dalších prostředků ve válce. Politickou práci mezi vojsky a obyvatelstvem nepřítele považoval nejen za nezbytný prvek bojové činnosti, ale i za významnou součást ideologického boje strany a státu proti imperialistickým agresorům, za součást stranickopolitické práce velitelů a politických orgánů za války. Základním ideovým východiskem pro její rozvíjení byla a dosud je jeho teze, že „v každé válce je nakonec vítězství podmíněno morálním stavem mas, které na bojišti prolévají svou krev.“³⁾

V době rozhořčeného boje mladé sovětské republiky proti intervenci a bělogvardějcům vyzýval Lenin k boji proti imperialismu „nejen v národní válce, ale i propagandou zevnitř. Události nám daly tak

³⁾ V. I. Lenin, Spisy 31, SNPL 1956, str. 131—2

za pravdu, že tu není co dokazovat.⁴⁾ Když pak později hovořil o příčinách vítězství sovětského státu v tomto nelibostném boji, prohlásil: „Projevilo se to v tom, že na poli, kde největší úlohu hrají ti nejhrubší a materiální činitelé, na poli vojenském, jsme vítězili nad Dohodou tím, že jsme ji připravili o dělníky a rolníky, oblečené do vojenských kabátů.“⁵⁾

V. I. Lenin byl nejen tvůrcem teoretických principů vedení ideologického boje s nepřitelem za války, vedené na ochranu zájmů dělnické třídy, ale osobně se podílel i na jeho bezprostřední řízení. V letech občanské války a intervence vydával praktické pokyny k vedení tiskové propagandy proti nepřátelským vojskům, k ústní agitaci, k politické práci mezi nepřátelskými válečnými zajatci. Byl i autorem řady agitací a propagandistických materiálů, jichž bylo prakticky použito proti nepřátelským vojskům i proti obyvatelstvu.⁶⁾

V období mezi oběma světovými válkami detailně rozpracoval i realizovalo útočnou ideologickou a psychologickou válku zejména fašistické Německo. Základním principem, na němž byla tato nacistická propaganda rozvíjena, byla snaha využít všech existujících rozporů a nedostatků v protivníkově táboře, poštvat proti sobě navzájem všechny společenské síly a skupiny, tyto rozpory trvale prohlubovat a vybraný objekt vnitřně morálně politicky rozložit. Vojenská síla, nebo někdy jen hrozba jejího použití, měla tento proces rozkladu pouze dokončit. Takto vnitřně oslabený a rozvrácený stát měl pak být již jen lehkou kořistí nacistických vojsk nebo vnitřních fašistických sil. Nejpoužívanější metodou bylo řízení dezinformací, faktů, vytržených ze souvislostí, polopravd i vyslovených lží.

S druhou světovou válkou vznikly pro vedení politické propagandy — jak se tehdy tato činnost převážně nazývala — nové příznivé podmínky. Změny ve společensko-ekonomické oblasti způsobily, že válka měla více než kdykoli dříve charakter střetnutí společenských systémů: nejdříve v rámci jedné společensko-ekonomické formace, tj. uvnitř imperialismu — mezi buržoazní demokracií a fašismem. Po vstupu Sovětského svazu do války vystoupil mnohem výrazněji do popředí její třídní a národně osvobozenecký charakter. To vše se odrazilo i ve vyhraněných

vojenskopolitických cílech, jak je jednotlivé válčící strany sledovaly, v urputnosti střetnutí, ve formách a metodách jeho vedení. Tyto skutečnosti nutně ovlivnily i obsah, formy a metody boje o myšlení vojenských i civilních mas, které se války zúčastnily: ideologická stránka jednoznačně převažovala.

Pro vedení ideologického a psychologického boje za druhé světové války byly rovněž příznivější i technické a kádrové podmínky. Došlo k mohutnému rozvoji technických prostředků, jejichž pomocí bylo možné rozvíjet propagandu do velké hloubky. Rozhlasová zařízení znásobila několikrát svůj efektivní dosah, podstatně se zvýšila kapacita tiskárenských prostředků i kvalita jejich produkce. K dopravě tiskových materiálů na cíl bylo používáno nejmodernějších prostředků — často na úkor nasazení k jejich původnímu bojovému účelu (letadla všech typů, balóny apod.) K dispozici byl i značný počet kvalifikovaných kádrů — zejména z řad novinářů, spisovatelů, pracovníků společenských věd, z oblasti kultury, i profesionálních politických pracovníků.

Ideologický a psychologický boj vedli za druhé světové války všichni její hlavní účastníci. Jejich zkušenosti z tohoto úseku byly po skončení války podrobeny hlubokému zkoumání. Při jejich analýze i zobecňování se zejména na Západě objevily skeptické a pesimistické hlasy o efektivnosti této činnosti v nových podmínkách. Zůstává však nezvratným faktem, že všechny plány imperialistických států či jejich uskupení na vedení agresivní války proti socialistickým zemím počítají s vedením psychologické války — včetně ideologického boje — jako s významným činitelem, jemuž přisuzují široké možnosti. Těmto zámýslům a představám také odpovídá struktura orgánů pro vedení psychologické války, jak ji postupně všechny imperialistické armády vybudovaly. — Tato mašinérie je také uváděna do chodu při každé příležitosti, která se naskytne. Bylo tomu tak i při americké intervenci v Koreji, nepřetržitou psychologickou válku vedou Američané po celou dobu jejich agresivní války v Indočíně a zvláště ve Vietnamu. Psychologická operace, která zahrnovala i masové letákové akce, zajišťovala i intervenci amerických ozbrojených sil v Libanonu v červenci roku 1958. Promyšlené a předem připravené psychologické akce byly součástí agrese proti arabským státům v r. 1967.

Kromě toho je všeobecně známé, že imperialistické státy rozvíjejí prostřednictvím specializovaných institucí včetně speciálních vojenských orgánů intenzivní psy-

⁴⁾ V. I. Lenin, Spisy 28, SNPL 1956, str. 207

⁵⁾ V. I. Lenin, Spisy 30, SNPL 1956, str. 210—11

⁶⁾ Podrobnou stat. o vynikající úloze V. I. Lenina při rozpracování otázek ideologického boje s nepřitelem obsahuje Vojenská politická informace HPS ČSLA č. 5/71

chologickou válku již v míru a nijak se netají tím, že touto činností sledují již nyní důležité vojenskopolitické cíle. O jejich soustředěném náporu, cílevědomě koordinovaném s činností vnitřních pravcově oportunistických a revizionistických sil, jsme se mohli názorně přesvědčit v krizovém období let 1968—69.

Druhá světová válka a celé období po ní je stálým zdrojem zkušeností pro rozpracování otázek přípravy a vedení ideologického a psychologického boje v příští možné válce. Z hlediska podmínek a potřeb ČSLA jsou pro ni zcela přirozeně nejceněnější sovětské zkušenosti. Je tomu tak proto, že **speciální propaganda**, jak byla tato zvláštní forma činnosti sovětských politických orgánů za druhé světové války všeobecně nazývána, zaznamenala v boji proti fašistickým vojskům jedinečných výsledků, že významnou měrou přispěla k jejich porážce.⁷⁾ Je tomu tak proto, že základní principy speciální propagan-

dy v Sovětské armádě a v ČSLA jsou shodné, neboť obě tyto armády vycházejí ze společenských třídních zájmů a cílů svých zemí, ze společné marxisticko-leninské ideologie.

Při využívání zkušeností z druhé světové války nemůžeme přehlédnout, že vývoj nepřetržitě postupoval i v této specifické oblasti stranickopolitické práce. I pro ni platí, že „v mnohém směru neztratily tyto zkušenosti svůj význam ani dnes. Do jisté míry se jich bude využívat i v bitvách budoucnosti, jež by nám imperialisté mohli vnutit. Právě proto je pro nás tak důležité důkladně studovat válečné zkušenosti ze stranickopolitické práce a rozumně, tvořivě jich využívat se zřetelem ke změněným okolnostem a k hlubokým změnám, k nimž za poslední léta ve vojensství došlo... Je nutno přihlížet k tomu a přebírat to, co odpovídá soudobé úrovni našich ozbrojených sil, jejich příslušníků, techniky, forem a způsobů vedení války.“⁸⁾

— ☆ —

Z těchto hledisek rozpracovávají otázky speciální propagandy všechny armády Varšavské smlouvy. Je pochopitelné, že při tom vycházejí především ze sovětských zkušeností.

Obsah, formy a metody speciální propagandy a do jisté míry i struktura jejich pracovišť v ČSLA jsou v podstatě v souladu se zásadami, uplatňovanými v ostatních armádách Varšavské smlouvy, zejména v Sovětské armádě. Přesně je formulují „Směrnice pro ideologický boj v nepřátelských ozbrojených silách a mezi nepřátelským obyvatelstvem“, vydané v r. 1964 jako předpis Sm-pol-5. Ačkoliv se předpokládá, že tento předpis bude v nejbližších letech novelizován, principy speciální propagandy, jak je formuluje, platí v zásadě i dnes.

Podle tohoto pojetí je speciální propaganda v ČSLA neoddělitelnou součástí všesměrného ideologického boje, který vede za války KSČ a vláda ČSSR. Je organickou součástí stranickopolitické práce v ČSLA. Její podstata spočívá ve vedení ideologického a psychologického boje proti vojskům a obyvatelstvu nepřítele. Její připravenost je nutnou součástí bojové pohotovosti ČSLA, neboť je přímo spojena s přípravou a vedením ozbrojeného boje, na němž se svými specifickými prostředky aktivně účastní. Na jednotlivých stupních

velení musí být její uskutečňování podřízeno plánům a zámyslům velení a bojovým úkolům vojsk.

Základním cílem speciální propagandy je usnadnit a urychlit vítězství našich a spojeneckých vojsk a přispět k dosažení vojenských a politických cílů, které sledují ve válce KSČ, vláda ČSSR a společenství socialistických zemí. K dosažení těchto cílů plní **pracoviště speciální propagandy v ČSLA tyto úkoly:**

1. Provádí politický průzkum nepřítele s hlavním zaměřením na vyhodnocování úrovně a kvality jeho morálně politického potenciálu a možností realizace jeho válečných cílů. Na základě této analýzy poskytuje informace velitelům, vojenské radě a náčelníkům politických orgánů, které jim slouží jako podklad k všestrannému zhodnocení nepřítele a napomáhá tak k upřesnění zámyslu a rozhodnutí.

2. Na základě souhrnného zhodnocení morálního a politického stavu ozbrojených sil a obyvatelstva nepřítele uskutečňuje aktivní rozkladnou propagandu a agitaci s cílem oslabit jejich vůli k odporu a přimět je k hledání takového východiska z války, které je příznivé pro realizaci našich vlastních cílů a zámyslů. Tuto činnost rozvíjí v oblastech bojových akcí i v týlu nepřítele. Své akce vede proti bojujícím vojskům i proti prisunovaným zálohám; v týlu pak na důležité vojenskopolitické objekty, státní administrativní centra, průmyslová střediska, evakuované osoby apod.

⁷⁾ Zkušenosti ze speciální propagandy, vedené Sovětskou armádou za druhé světové války, jsou ve Vojenské politické informaci HPS ČSLA č. 5/71

⁸⁾ A. A. Jepišev, „Některé otázky stranickopolitické práce“, Naše vojsko 1971, str. 50

3. Svými prostředky přispívá k politické konsolidaci týlového prostoru vlastních vojsk (na obsazeném nepřátelském území) — uskutečňuje tzv. konsolidační propagandu. Snaží se ideologickou prací dosáhnout, aby nepřátelské obyvatelstvo ztratilo zájem na válečném úsilí svých bývalých vlád a vojenských velení, aby aktivně spolupracovalo s našimi vojsky. Podílí se na vytváření vhodných podmínek pro vedení další bojové činnosti vlastních vojsk, přispívá k normalizaci politického a ekonomického života na tomto území.

Obsah speciální propagandy má základ v marxisticko-leninské ideologii. V určité vojenskopolitické situaci vyplývá z charakteru plněných úkolů, ze zvláštností situace v zemích a armádách nepřítele, jakož i z konkrétní situace na bojišti. Při jeho určování je nezbytné přihlížet k úrovni morálního ducha a psychologického stavu nepřítele, k jeho okamžitým ideově politickým názorům a náladám.

Při posuzování morálně politického stavu nepřítele a při určování konkrétního obsahu speciální propagandy nemůžeme ztrácet ze zřetele ani faktory, které na něho působily dlouhodobě, včetně předválečného období — jako je antikomunistický obsah nepřetržitě ideologického ovlivňování a celkový vliv sociálního prostředí, v němž objekt speciální propagandy žil.

Formy a metody speciální propagandy musí být adekvátní jejímu obsahu; spolu s ním musí zabezpečovat jeho maximální srozumitelnost a přesvědčivost, musí získat a udržet pozornost i důvěru adresáta, umožňovat působení na jeho rozum i city.

K vedení speciální propagandy použijeme běžné masové komunikační prostředky, přizpůsobené pro její potřebu, i civilní technické propagandistické prostředky. Za tím účelem si aparát speciální propagandy vytváří již v míru vlastní materiálně technickou základnu. V současné době používá zejména tyto prostředky:

V rozhlasové propagandě — pojiždné i stabilní rozhlasové stanice různých vlnových rozsahů; dále rádiové stanice ozbrojených sil, popřípadě jiné vojenské spojovací prostředky; za určitých příznivých podmínek i televizi.

Tisková propaganda — letáky a jiné tiskové materiály, vyrobené v pojiždných nebo stacionárních tiskárnách; na cíl jsou dopravovány letecky, raketami či dělostřelectvem.

Ústní propaganda — různé typy tlampačů; vede se především v místech bezprostředního styku s nepřítelem a mezi obyvatelstvem obsazeného nepřátelského území.

Názorná propaganda je použitelná hlavně při práci mezi obyvateli obsazeného nepřátelského území i v podmínkách dlouhodobých bojů ve městech.

Technické prostředky speciální propagandy můžeme za určitých podmínek používat i pro účely operačního maskování.

Speciální propagandu organizují příslušní velitelé a političtí orgány. Její úsilí vždy zaměřují tam, kde může nejlépe napomoci splnění bojových úkolů. Za tím účelem rozvíjí její pracoviště úzkou součinnost s jednotlivými druhy vojsk a složkami štábů, zejména s průzkumnými a operačními orgány, s dělostřelectvem, spojovacím vojskem apod.

Opatření speciální propagandy se plánují v souladu se zámyslem a rozhodnutím pro frontovou či armádní operaci; jejich realizace je součástí operace. **Plán speciální propagandy** popisuje pro každou operaci náčelník příslušného politického orgánu a schvaluje vojenská rada nebo příslušný velitel. Obvykle obsahuje cíle speciální propagandy v operaci, konkrétní úkoly a opatření jejich jednotlivých pracovišť, termíny a místa jejich plnění, způsob jejich kádrového a materiálně technického zabezpečení. Pracoviště speciální propagandy musí mít v místech rozmístění velitelských stanovišť i v pochodové sestavě za přesunu určena taková místa, která jim umožní rychle a včas rozvinout svou činnost. Je naprosto nezbytné, aby náčelníci pracovišť speciální propagandy byli na velitelských a štábech umístěni tak, aby byli v možném a potřebném rozsahu informováni o otázkách, které souvisí s plánováním a průběhem operace a s vývojem situace na bojišti. Jejich rozmístění musí zaručovat stálý kontakt s náčelníkem příslušného politického orgánu, možnost nepřetržitě rozvíjet součinnost se složkami štábu tak, aby mohli včas připravit potřebné dokumenty a řídit realizaci plánovaných opatření. Speciální propaganda se tak nutně stává neoddelitelnou součástí práce celého štábu. Jen za tohoto předpokladu může splnit své významné poslání.

Všechny tyto úkoly plní speciální propaganda za války. Jejich splnění však není možné, aniž by pro ně nebyly vytvářeny optimální podmínky již v míru. To je pak úkolem velitelů a politických orgánů, zejména však samotného aparátu speciální propagandy. Nejvhodnější příležitosti k ověření správnosti a efektivnosti předpokládané metodiky činnosti aparátu speciální propagandy za války jsou všechny druhy cvičení, především na úrovni svazů. Je proto velmi žádoucí, aby se již při přípravách

takovýchto cvičení, při stanovení jejich cílů počítalo i s procvičováním této problematiky; aby při vlastním průběhu cvičení figurovala speciální propaganda jako

jeden z významných prvků nejen stranickopolitické práce, ale i veškeré bojové činnosti; aby měla své stále místo v činnosti velitelství i štábů.

— ☆ —

Leninova myšlenka o významu morálního stavu mas, které se účastní války, je zvláště aktuální dnes, kdy oprávněně předpokládáme vyhraněný třídní charakter a rozhodnost politických cílů možné budoucí války. Uvažujeme-li o tom, jak působit v soudobé válce na duchovní síly nepřítele, jak je podlamovat a zeslabovat, nemůžeme zastírat, že pravděpodobný průběh války by zahrnoval i některé prvky, které by měly ve vztahu ke speciální propagandě omezující, limitující charakter. Může to být konec konců jaderná válka s nebyvalou ničivostí, která bude vytvářet vážné překážky pro použití vlastních technických prostředků speciální propagandy (vzhledem k jejich zranitelnosti jadernými zbraněmi). Bude vyvolávat i nové problémy i ve vztahu k objektu, vůči němuž bude speciální propaganda směřovat. V důsledku svého rozmístění na hranicích s imperialistickým uskupením ČSLA by byla od samého počátku válečného střetnutí vystavena intenzivní bojové činnosti nepřítele. To vše by spolu s vysokým tempem operací do určité míry omezovalo možnosti speciální propagandy zejména na začátku války. Nemůžeme ani podléhat iluzím, že za několik dní trvání operace bude možné ovlivnit myšlení a jednání nepřátelských vojsk a obyvatel ideologickými prostředky, jimiž disponuje speciální propaganda.

Ani objektivní uznání těchto faktů nevyvrací však nutnost nepřetržitě bojové a mobilizační pohotovosti všech pracovišť speciální propagandy a nesnižuje její význam — za předpokladu, že bude k těmto faktům přihlédnuto a že podle nich bude organizována a řízena střízlivě a racionálně, že bude modifikována s ohledem na tyto objektivní podmínky. K tomuto závěru došli i nejvyšší stranické orgány, které se v posledních letech touto problematikou několikrát zabývaly a přijaly k tomu potřebné usnesení. **Pro velitele, politické orgány a štáby z uznání těchto skutečností vyplývají tyto závěry:**

1. Speciální propagandu bude možné uskutečňovat i v jaderné válce — i když ve ztížených podmínkách — za předpokladu, že bude činnost jejich pracovišť pečlivě připravena, splánována, dohodnuta. Nelze vyloučit, že ji nebude možné rozvíjet v plném rozsahu, ve všech prostorech

a na všech směrech. Za těchto okolností bude vhodné soustředit ji na ta místa, kde pro speciální propagandu budou alespoň minimální podmínky (např. na obklíčená nepřátelská vojska, proti jejich zbytkům na jednotlivých směrech, proti obyvatelstvu ve větších místech apod.). Zhodnocení morálně politických kvalit nepřítele pro potřebu velitelů a politických orgánů budou muset pracoviště speciální propagandy připravovat vždy, v každé situaci.

2. Stále větší pozornost je nutné věnovat bojové pohotovosti pracovišť speciální propagandy již v míru, zejména v období před vypuknutím války, v době narůstání válečného nebezpečí a pokud možno detailně připravit všechna opatření pro plánovanou operaci; v mobilizačních plánech zabezpečit urychlený přechod mírových pracovišť speciální propagandy na válečnou činnost.

3. Při rozvíjení speciální propagandy se neomezovat jen na obecnou ideologickou argumentaci s dlouhodobější perspektivou účinnosti, ale maximálně vycházet z konkrétní bojové situace, z konkrétních vlastních znalostí protistojícího nepřítele tak, aby se vliv této činnosti mohl projevit v co nejkratší době. Z tohoto hlediska — při zachování priority ideologického obsahu této činnosti bude účelné využívat i jiných způsobů ovlivňování myšlení a jednání nepřítele, které nelze označit jako „čistě ideologické“, ale které mohou velmi efektivně působit na jeho psychiku, rozum, city.

4. Je známo, jakou roli hraje ve strategických koncepcích imperialistických států a uskupení omezená válka, vedená konvenčními zbraněmi. Není možné absolutně vyloučit možnost jejího vyvolání ani na evropském válečném (i když s omezenou dobou jejího trvání). Za těchto okolností může speciální propaganda zasáhnout svými prostředky velmi účinně.

5. Konsolidační propaganda jako součást speciální propagandy bude uskutečňována vždy, jakmile se vlastní vojska ocitnou na nepřátelském území. Bude tomu tak nezávisle na tom, jaký charakter by válka měla, i když by samozřejmě podmínky pro její rozvíjení byly různé (např. v závislosti na tom, zda budou či nebudou v daném prostoru použity jaderné zbraně).